ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි දේශීය බෞද්ධ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ විමසුමක්

කළුබෝවිටියන සෝරත හිමි

විජය ඇතුළු ආර්යයන් ලංකාවට සංක්‍රමණය වීමට පෙර පටන් ලංකාවේ ජනාවාස පැවති බවටත්, ඔවුන් තුළ අක්ෂර ව්‍යවහාර පැවති බවටත් සාක්ෂි හමු වේ. අශෝක සෙල් ලිපිවල සඳහන් නොවන අක්ෂර කිහිපයක් ලාංකික සෙල් ලිපි වල ඇත. එයින් ''ඉ'', ''ම'', ''ඣ'' යන අක්ෂර ප්‍රධාන වේ. එසේම ඉන්දු නිම්න අක්ෂර වලට සමාජ සංකේත ද භාවිත කර ඇත. මෙයින් පෙනී යන්නේ වංශ කතා සහ මුඛ පරම්පරාගත ජනකථාවල සඳහන් සාක්ෂි වලට අමතරව ලේඛනගත විද්‍යාත්මක සාක්ෂි අනුව විජයාවතරණයට පෙර මෙරට භාෂාව සහ අක්ෂර භාවිතය දියුණු තත්වයක පැවති බවයි. කෙසේ වෙතත්, ලංකාවේ පැරණි දේශීය අධ්‍යාපනයෙහි ආරම්භය පිළිබඳව නිත්‍ය සාක්ෂි නොමැති වුවද, විධිමත් අධ්‍යාපන ක්‍රමයක ආරම්භය සනිටුහන් වන්නේ මිහිඳු හිමියන්ගේ වැඩමවීමෙන් පසුවය. ඒ අනුව, මෙරට පැරණි විධිමත් අධ්‍යාපන ක්‍රමයට බුදුදහමේ ආභාසය ලබා ඇති බව නොරහසකි. භාරතයේ පැවති බෞද්ධ අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායට බොහෝ සෙයින් සමානව ක්‍රියාත්මක වුවද, ලංකාවේ පැරණි අධ්‍යාපන ක්‍රමය ශ්‍රී ලාංකේය අනන්‍යතාවයක් සහිතව ක්‍රියාත්මක වී ඇති බව ද නොරහසකි.

දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ උතුරු ඉන්දියානු හිත මිත්‍රකම් වර්ධනය වීමේ ප්‍රතිඵලය වූයේ ඉතා වේගයෙන් බුදු දහම රට පුරා පැතිරීමයි. භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ නිත්‍ය වාසය අනුරාධපුරය මුල් කරගෙන පැවතුනි. රටේ අගනුවර අනුරාධපුරය වූ නිසාත්, ඔටුණුපළන් රජුන්ගේ වාසය අනුරාධපුරයේ ම වූ නිසාත් මහා විහරය

මෙරට ආගමික මූලස්ථානය විය. ථේරවාදී බුදු දහමේ පෙරදිග ප්‍රධාන මධ්‍යස්ථානය වූයේ ද මහා විහාරයයි. ථේරවාදී ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේද රැක ගැනීමටත්, දියුණු කිරීමටත් කටයුතු කරන ලද්දේ මහා විහාරය වන අතර මහායාන සම්ප්‍රදාය පදනම් කර ගත් අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් ජේතවනය සහ අභයගිරිය කේන්ද්‍ර කරගෙන ක්‍රියාත්මක විය. මෙයින් පෙනී යන්නේ මහාවිහාර සම්ප්‍රදාය ලෝකෝත්තර කරුණු මත ඉගැන්වීම් සිදු කළ අතර ඔවුන් ලෞකික කරුණු කෙරෙහි අවධානය අඩුවෙන් යොමු කළ බවයි. එසේ වුවත්, මහායානික සම්ප්‍රදාය ගුරු කොට ගත් අභයගිරි සහ ජේතවන නිකායිකයින් ලෝකෝත්තර කරුණු වලට වඩා ලෞකික කරුණු වෙත අවධානය යොමු කර ඇත. එය වඩාත් ජනප්‍රිය වූ අතර ගිහි අධ්‍යාපනයට අවශ්‍ය ලෞකික විෂයන් රැසක් උගන්වා ඇති බවයි.

වර්තමාන අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදය පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී ලෝකයේ බොහෝ රටවල් වල ක්‍රියාත්මක වන්නේ පොදු ක්‍රමවේදයකි. එම තත්වය අද්‍යතනයේ පමණක් නොව අතීතයේ ද එලෙස ක්‍රියාත්මක වී පැවති අතර ලංකාවේ ද පැරණි දේශීය අධ්‍යාපන ක්‍රමය ප්‍රධාන කොටස් තුනකින් යුක්ත වේ.

1. ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය

2. ද්විතීයික අධ්‍යාපනය

3. තෘතීයික අධ්‍යාපනය

ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය

සම්ප්‍රදායික පැරණි ලාංකික සමාජයේ ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය සියලු දෙනාටම අනිවාර්ය වූ අතර එය බල කිරීමකින් තොරව දෙමාපිය වගකීමක් ලෙස ක්‍රියාත්මක විය. ශාස්ත්‍රෝද්ග්‍රහණය සඳහා දරුවන් යොමු වී ඇත්තේ වයස අවුරුදු 5 දී බව සද්ධර්මාලංකාරයේ සඳහන් වේ. ''ක්‍රමයෙන් වැඩී ශික්‍ෂා ග්‍රහණ කාලය සම්ප්‍රාප්ත විය. එකල

මේ ලංකාද්වීපයේ මනුෂ්‍යයෝ පස් ඇවිරිදි කුමාරවරුන් තම තමන් විභවානුරූපව නොයෙක් ආභරණයෙන් සරසා මහත් වූ මඟුලෙන් ශික්ෂා ග්‍රහණය කරවති''

ඉගෙනීම සඳහා ධනවත් හෝ දුප්පත් ලෙස භේදයක් නොවූ බව පැහැදිලි කරුණකි. භාරතීය සමාජයේ ශාස්ත්‍ර ග්‍රහණය උරුම වූයේ ප්‍රධාන වශයෙන් බ්‍රාහ්මණ කුලයට පමණි. රාජ්‍ය පාලන ක්ෂත්‍රිය කුලයටද ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ග්‍රහණයට අවසර පැවතිය ද පහත් කුලය වූ ක්ෂුද්‍රයන්ට එය තහනම් විය. නමුත් ලංකාවේ මෙම තත්වය සහමුලින්ම වෙනස් වූ අතර අවුරුදු 5 සම්පූර්ණ වූ සියලු දරුවන් ද ඉගෙනුම් අවස්ථා උදාවිය. පූජාවලියේ සඳහන් වන්නේ ''අකුරු නොදත් මව මෙන්ම ශිල්ප ශාස්ත්‍ර නොදත් මව ලැජ්ජාවට කරුණක් වේ'' යන්නයි.

ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය ලබා දුන් ප්‍රධාන ආයතනය වූයේ ''ගුරු ගෙදර'' ය. එහි විෂයමාලාවට සෞඛ්‍ය, සිරිත් විරිත්, ආගම, පරිසරය, අකුරු කරවීම වැනි විෂයන් ඇතුළත් ව පැවති බව සඳහන් වේ. ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනයේ ප්‍රධාන අරමුණ වූයේ රටට අවශ්‍ය කරන යහපත් පුරවැසියෙකු නිර්මාණය කිරීමයි. ඒ සඳහා වර්ෂ 7 ක පූර්ණ අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වූ අතර ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය අවසන් වන්නේ වර්ෂ 12 දීය. ගුරු ගෙදර අධ්‍යාපනය නේවාසික අධ්‍යාපන ආයතනයක් වූ අතර එහිදී ගුරුතුමා ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යාපනයක් ලබා දීමට කටයුතු කළ අතර ගුරු මාතාව අවිධිමත් අධ්‍යාපනයක් ලබා දෙන ලදී. මේ නිසා විධිමත් ලෙස ශාස්ත්‍රීය විෂයන් මෙන්ම අවිධිමත් ලෙස සාමාන්‍ය දිවි පැවැත්මට අවශ්‍ය කරුණු ද ගුරු ගෙදරින් දරුවා උකහා ගන්නා ලදී. ගුරු මාතාව තම දෛනික කටයුතු සඳහා ශාස්ත්‍රෝත්ග්‍රහණයට පැමිණි දරුවන් යොදාවා ගනිමින් සහයෝගීත්වය, හොඳ නරක, ශිල්පීය උපක්‍රම, අන්‍යයන් හඳුනා ගැනීම වැනි කරුණුවලට අවිධිමත්ව හුරු කරවන ලදී. ඉගෙනුමෙහි වැඩි දායකත්වය අවිධිමත් අධ්‍යාපනය සතු වීමෙන් පෙනී යන්නේ ගුරු ගෙදර ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය මනා පෞරුෂයකට අවශ්‍ය ගුණාංග සර්ව සම්පූර්ණ කර ඇති බවයි. සිරිත්

විරිත් සහ සාරධර්ම ප්‍රාථමික සිසුන් වෙත ඉගැන්වීම සඳහා වදන් කව්පොත භාවිතා කර ඇත

"ගණදෙවි කෝවිල පිරිබඩ ලන්නේ

දත මැද පිරුවට ඇඳ පේවෙන්නේ

කළ කී දේ මට සාදා දෙන්නේ

පින් ඇති ගණදෙවි නුවණක් දෙන්නේ" යන පද්‍ය මෙන්ම

"ගණපති සුරන් වැඳ

ගුරුවර පහත් බැස වැඳ

දෙගුරුන් නැමී වැඳ

ඉඳුව වන පොත් දී පොතට වැඳ"

යනුවෙන් දක්වා තිබීමෙන් පෙනී යන්නේ ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය සඳහා යොදා ගත් පොත පත සාරධර්ම කෙරෙහි ම යොමු වී ඇති බවයි. බුත්සරණ ග්‍රන්ථයට අනුව දරුවන් ක්‍රීඩා මගින් ඉගෙනුම ලබා ඇති බව පෙනේ. සෙල්ලම් වලං, ඇතුන්, අසුන්, රථ ආදිය යොදාගෙන ඇත. විශේෂත්වය වන්නේ ඔවුන්ගේ ක්‍රීඩා උපකරණ ඔවුන් විසින්ම සාදා ගැනීමයි. ඒ තුළින් ඉවසීම සහ හික්මීම අරමුණු කළ අතර කායික සහ මානසික සංයමය අපේක්ෂා කර ඇත. ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය තුළ පරිසර අධ්‍යාපනය සඳහා හිමි වූයේ ඉතා ඉහළ වැදගත්කමකි. ''නම් පොත'' ලෙස භාවිත කළ ඉගෙනුම් උපකරණය ඉතා විශේෂ වූ අතර එය ශාස්ත්‍රීය කාර්යයක් ලෙස අකුරු ලිවීමටත්, අකුරු කියවීමටත්, අකුරු උච්ඡාරණය කිරීමටත් භාවිත කළ අතර භූගෝල විද්‍යා ග්‍රන්ථයක් ලෙසත් භාවිත කර ඇත. නම් පොතෙහි ලංකාවේ ග්‍රාම නාම, නගර නාම, ප්‍රධාන බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානවල පිහිටි ස්ථාන සඳහන් කර ඇත. මෙම පොත කියවීමෙන් ප්‍රධාන

ස්ථාන, ගම්, නගර මතකයේ රැඳෙන අතර ඒවායේ සුවිශේෂත්වය ද ස්මරණය වේ. වර්තමාන අධ්‍යාපන මූලධර්මයක් වන දන්නා දෙයින් නොදන්නා දෙය කරා යාම හෙවත් සරල දෙයින් සංකීර්ණ දෙය කරා යාමේ ක්‍රමය අනුගමනය කිරමින් රචිත වටිනා ග්‍රන්ථයක් ලෙස නම්පොත සැලකෙයි. සරල අක්ෂරවල සිට මහප්‍රාණ අක්ෂර දක්වා වචන යොදා ඇති අතර එහි විශේෂත්වය වන්නේ සිංහල හෝඩියේ සියළු අක්ෂර නියෝජනය වන ආකාරයට නම් ඇතුළත් කර තිබීමයි.

අනුරාධපුරයේ සිට ම අධ්‍යාපනය සඳහා භාවිත කර ඇති සියලු පොත් පිළිබඳ නිවැරදි විස්තරයක් මෙතෙක් සඳහන් වී නොමැත. විදේශ ආක්‍රමණ රැසකට ලංකාව හසු වීමත්, ඔවුන් විසින් පොත් ගිනි තැබීමත් හේතුවෙන් මෙම තත්වය උදා වී ඇතැයි සැලකේ. කෙසේ වෙතත් ''ගණදෙවි හැල්ල'' ලෙස සඳහන් ග්‍රන්ථය ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනයේදී භාවිත කළායයි සැලකෙන ග්‍රන්ථවල විස්තරයක් දක්වා ඇත.

1. හෝඩිය
2. නම්පොත
3. සැහැලි
4. බුද්ධගජ්ජය
5. ඇනවුම් ග්‍රන්ථ
6. සකස්කඩ
7. ශතක පොත්

ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය ලබා දුන් ගුරුගෙදර, අධ්‍යාපනයේ දී විවිධ උපකරණ භාවිත කර ඇත. වැලි පිල හෙවත් වැලි පිල්ල, වැලි, වැලිපත, පන්හිඳ, තල්පත, පුස්කොළය, හෝඩිය, පෙළ පොත් භාවිත

වූ අතර කාලයට අදාළවන පරිදි පෙළ පොත් වෙනස් කර ඇත. ගුරු ගෙදර ගුරුතුමාගේ මඟ පෙන්වීම යටතේ සියළු දරුවන් අකුරු ලිවීම හුරු වූ අතර දරුවන් ක්‍රමයෙන් ලේඛන කලාව වෙත යොමු විය. ශ්‍රවණයට ප්‍රධාන තැනක් ලබා දුන් අතර ''වනපොත් කිරීම'' හෙවත් කටපාඩම් කිරීම ප්‍රධාන ඥාන මාර්ගය විය. ගුරුවරයා කියන දෙය හෝ පොත්වල කියවන දෙය නිතර කියවීමෙන් මතක තබා ගත යුතු විය. මේ අනුව කියවීම මෙන්ම ස්මෘතිය ද ඉතා වැදගත් ඉගෙනුම් ක්‍රම ශිල්පයක් විය.

ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය ලබන පුරා වසර 07 ක කාලයක් තුළ දරුවාට අනාගතයේ දී අවශ්‍යකරන සියලු කාර්යයන්ට අදාළ ශාස්ත්‍රීය පුහුණුව ලබා දීමට කටයුතු කර ඇති බව පෙනේ. එය හුදෙක් ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යාපනයක් පමණක් නොව ශිල්පීය අධ්‍යාපනයක් ද විය. මෙම ප්‍රාථමික අධ්‍යාපන වසර 07 තුළ දරුවා ලබන අධ්‍යාපනය ඉදිරි අධ්‍යාපන අවස්ථාවන්ට ලබා දෙන්නේ මහත් පිටිවහලකි.

ද්විතීයික අධ්‍යාපනය

සියලු දරුවන්ට උරුම වූ ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය අවසන් කළ පසු නව යොවුන් වියත් සමඟ ද්විතීයික අධ්‍යාපන අවස්ථාවට පත් වේ. මෙම අධ්‍යාපනය ප්‍රධාන අංශ දෙකකින් ක්‍රියාත්මක වේ.

01. පවුල පදනම් කරගත් ශිල්ප ශ්‍රේණි (කුල) අධ්‍යාපනය

02. පන්සල් පාසල

සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ ක්‍රියාත්මක වූ ශිල්ප ශ්‍රේණි ක්‍රමය පදනම් කරගත් ලාංකේය කුල ක්‍රමය තුළ අරමුණ වූයේ ග්‍රාමීය අවශ්‍යතා සර්ව සම්පූර්ණ කර ගැනීමයි. ඒ අනුව සෑම පුද්ගලයෙකු ම කුමන හෝ කුලයකට අයත් විය. එනම් ශිල්ප ශ්‍රේණියකට අයත් වූ අතර එය පවුලේ වගකීමක් ලෙස ක්‍රියාත්මක විය. පවුලේ ශිල්ප උරුමය පරම්පරාවෙන් පරම්පරාවට උරුම වූ අතර ශිල්ප රහස් ද එලෙස

පවුලට පමණක් සීමා විය. එම නිසා ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය අවසන් කළ සෑම දරුවෙක් ම ස්වකීය පවුලට අයත් කර්මාන්තයේ කටයුතු කිරීමට යොමු විය. කුඩා කල පටන් ලබන අත්දැකීම් සහ ප්‍රායෝගික දැනුම හේතුවෙන් පවුල ආශ්‍රිතව ශිල්ප ශ්‍රේණි තුළින් ලබන ඉගෙනුම ඉතා වැදගත් විය. වෘත්තීය නිපුණතාව පමණක් නොව වෘත්තීය ලැදියාව ද මේ තුළ දක්නට ලැබුණි. එමනිසා සාර්ථක සමාජයක් නිර්මාණය වීමට පවුල අයත් ද්විතීයික අධ්‍යාපන ඒකකය ප්‍රබල දායකත්වයක් දක්වා ඇත.

පන්සල් පාසල යනු ද්විතීයික අධ්‍යාපනයේ අනෙක් අංශයයි. මිහිඳු හිමියන්ගේ වැඩමවීමත් සමඟ පන්සලධර්ම අවබෝධය ලබාදෙන මධ්‍යස්ථානය විය. ශික්ෂණය පමණක් නොව ශිල්පීය අධ්‍යාපනය ලබා දීමට ප්‍රමුඛත්වය ගෙන කටයුතු කර ඇත. බෝහෝ පන්සල් අතීතයේ දී ද්විතීයික අධ්‍යාපනය ලබා දුන් මධ්‍යස්ථාන ලෙස සැලකේ. ළමාවිය පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් ඇති ගිහියෙකු විසින් ගුරුගෙදර ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය ලබා දුන් නමුත් ද්විතීයික අධ්‍යාපනයේ දී නව යෞවනයාගේ හෙවත් තරුණයාගේ වගකීම භාර වූයේ පන්සලේ භික්ෂුවටය. පන්සල් පාසල වෙත අධ්‍යාපන කටයුතුවලට සහභාගී වූවන් ඒ සඳහා ආශාවක් සහ අවශ්‍යතාවක් ඇති පිරිස පමණක් වීමෙන් පෙනී යන්නේ පන්සල් පාසල් අධ්‍යාපනය අනිවාර්ය නොවූ බවයි. රාජ කුමාරවරු, පාලකයන්, ඇමතිවරු, ප්‍රාදේශීය පාලකයන්, වෛද්‍යවරු වීමට කැමති, ජ්‍යෝතිෂකරුවන් වීමට කැමති, ගුරුවරු වීමට කැමති අය මෙන් ම උසස් අධ්‍යාපනට කැමති අය මෙම පන්සල් පාසලට යොමු විය. මෙම ආයතනයේ විධිමත් විෂයමාලාවක් භාවිත කර ඇති අතර රජු විසින් පන්සල් පාසල් වෙත විවිධ පරිත්‍යාග සිදු කර ඇත. ඉගෙනීමට පැමිණි අය විසින් විවිධ ගෙවීම් සිදු කර ඇති බවත්, රජවරු විසින් නින්දගම් ලබා දී ඇති බවත් සෙල් ලිපිවල සඳහන් වේ. මෙම පාසලේ සියලු ඉගැන්වීමේ කාර්යයන් සිදු කරන ලද්දේ භික්ෂූන් විසින් වීම ද විශේෂ ලක්ෂණයකි. පාලි, සංස්කෘත, චීන, දෙමළ, ඡන්දස් අලංකාරය, ව්‍යාකරණ, ඉතිහාසය, අංක ගණිතය,

සාහිත්‍යය, භූගෝල විද්‍යාව, ජෝතිෂය, වෛද්‍ය විද්‍යාව, ගුප්ත විද්‍යාව වැනි විෂයන් උගන්වා ඇත. වෛද්‍ය විද්‍යාව වැනි විෂයන් මෙම පාසලේ උගන්වා ඇත්තේ එදිනෙදා ජීවිතයට අවශ්‍යකරන කරුණු සඳහා පමණි. උපාධි මට්ටමට උගන්වා නැත. එය වෙනම ක්ෂේත්‍රයකි. පන්සල් පාසල හැඳින්වීම සඳහා "පිරිවෙන" යන පදය භාවිත කර ඇති නමුත් උපාධි මට්ටමේ ඉගැන්වීම් කළ ආයතන ද, අතීතයේ පිරිවෙන ලෙස නම් කර ඇති බැවින් ද්විතීයික අධ්‍යාපන ආයතනය "පන්සල් පාසල" ලෙස ම ව්‍යවහාර කිරීම වඩාත් උචිත බව හැඟේ.

පවුල

ක්‍රමානුකූල විධිමත් අධ්‍යාපනයක් මෙමගින් නොලැබුණි. ශිල්ප ශ්‍රේණි/ගුරු කුල වශයෙන් සැකසී තිබිනි. ඔවුන් වෘත්තියක් පිළිබඳව කුසලතා තිබූ අයයි. බොහෝ පිරිස් පාසල මඟින් ලබාදුන් විධිමත් අධ්‍යාපනයෙන් පසුව පවුල මඟින් ලබාදුන් අවිධිමත් අධ්‍යාපනයට යොමු විය. ශාස්ත්‍රීය අංශයට යොමු වීමට අකමැති අය මීට යොමු විය. පවුල් ඒකකය තුළ අධ්‍යාපනය ලැබීම සිදුවිය. සෑම ගුරුකුලයක් ම වෘත්තිය දක්ෂතාවන් පිළිබිඹු කළ අය විය. සෑම ගුරුකුලයක් සතුවම ගුරු මුෂ්ටි තිබුණි. ගුරු මුෂ්ටි යනු ශිල්පීය රහස් ය. මෙම ශිල්පීය රහස් සිය වර්ගයට අයත් කුල පරම්පරාව මතු ආරක්ෂාවටත් සිය අනන්‍යතාවන් සුරැකීමටත් භාවිත විය. රහස් මාරු වූයේ පියාගෙන් පුතාට ය. ක්‍රමයෙන් කාලාන්තරයක් තිස්සේ කළ ක්‍රියාකාරකම් තුළින් ඉගෙනුම සිදුවිය. ඒ අතරමෙ අවශ්‍ය න්‍යායික දැනුම ද ලබාදෙන ලදී. මෙමගින් සිය වෘත්තිය පිළිබඳ හසල දැනුමක් ඇති පුද්ගලයකු බිහි විය. විවාහ වන වයසට පැමිණි කල පියා විසින් පුතාට සිය වෘත්තිය අදාළ කාර්මික මෙවලම් භාරදෙනු ලැබීය. මේ ආකාරයට සෑම ළමයකුට ම ද්විතියික අධ්‍යාපන අවස්ථාවේදී පන්සල් පාසලෙන් හෝ ශිල්ප ශ්‍රේණි තුළින් අනිවාර්ය ද්විතීයික අධ්‍යාපනයක් ලබා දෙන ලදී.

තෘතියික අධ්‍යාපනය

ලංකා ඉතිහාසය පරීක්ෂා කිරීමේ දී මෙරට තෘතීයික අධ්‍යාපනය ඉතා ඉහළ මට්ටමකින් පැවතී ඇති බව පෙනෙයි. වෝහාරිකතිස්ස රජුගේ පුත් ආරියදේව හිමියන් ලංකාවේ අභයගිරි විශ්වවිද්‍යාලයෙන් ඉගෙන ගෙන ඉන්දියාවේ නාලන්දා විශ්වවිද්‍යාලයට ගොස් එහිදී ද උපාධි හදාරා එම විශ්වවිද්‍යාලයේ ම උපකුලපති තනතුර ලබා ඇත. ඉපැරණි ලංකාවේ ප්‍රධාන වශයෙන් තෘතියික අධ්‍යාපනය ලබා දුන් ආයතන දෙකකි.

01. ථෙරවාදී විශ්වවිද්‍යාල

02. මහායාන විශ්වවිද්‍යාල

ථෙරවාදී විශ්වවිද්‍යාලය ක්‍රියාත්මක වූයේ මහා විහාරය කේන්ද්‍ර කරගෙන ය. මෙම ආයතනයේ ඉගැන්වීම් මුල් බුදු දහම මත පදනම් වූ අතර ශුද්ධ බුදු දහම පිළිබඳ පර්යේෂණ සිදු කිරීම, තඩත්තු කිරීම, ව්‍යාප්ත කිරීම, සකදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් ඵලයට පත් වීමට අවශ්‍ය ධර්ම කරුණු ඉගැන්වීමට යොමු විය. ලෞකික විෂය කරුණු වලට වඩා ලෝකෝත්තර කරුණු කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ අතර පරම අරමුණ වූයේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරවීමය. පාලි සහ සංස්කෘත භාෂාවන් ඉගැන්වූ අතර මහායාන ධර්ම කරුණු ඉගැන්වීම සිදු නොකළ බැවින් මහාවිහාර විශ්වවිද්‍යාලය වඩාත් ජනප්‍රිය වූයේ නැත. මහාවිහාරයේ අනුබද්ධිත ආයතන පැවති බවට ද සාක්ෂි ඇත. චිත්තල පබ්බත හෙවත් සිතුල්පව්ව එවැනි ආයතනයක් ලෙස ප්‍රකටය. මහායාන විශ්වවිද්‍යාලය පැවතියේ ජේතවනාරාමය සහ අභයගිරිය ආශ්‍රයෙනි. මහායානිකයන්ගේ අරමුණ වූයේ නිවන් දැකීමට නම් සෑම අයෙක් ම බෝධිසත්ව ගුණාංග වර්ධනය කළ යුතු බවයි. ඒ අනුව මහායානිකයන් විසින් ගරු කරන ලද බෝධිසත්ව ගුණාංග 05 ක් ඇති බව සෙනරත් පරණවිතාන මහතා සඳහන් කර ඇත.

1. භාෂාව සහ ව්‍යාකරණ හුරුව

2. තර්ක ශාස්ත්‍රය

මෙම ගුණාංග දෙක වර්ධනය කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාව දක්වා ඇත්තේ ප්‍රසිද්ධ මතවාද සහ දැනුම ලබා ගැනීම සඳහාය. පරාර්ථ චර්යාව ද බෝධිසත්ව ගුණාංග ලෙස දක්වා ඇති බැවින් පහත සඳහන් විෂයන් දෙක හදාරා ඇත.

3. වෛද්‍ය විද්‍යාව

4. ශිල්ප

තම යහපත උදෙසා සහ කිසියම් පිළිවෙතක කටයුතු කිරීම සඳහා අනෙක් විෂය හදාළ යුතු විය. එය,

5. දර්ශනවාද වේ.

මෙයින් නිරූපණය කර ඇත්තේ බෝධිසත්වයෙකු තුළ ඉතා ඉහළ දැනුමක් පැවතිය යුතු බවයි. ලක්දිව අතීතයේ පැවති මෙම කරුණු පිළිබඳ බටහිර කිසිඳු අධ්‍යාපන ක්‍රමයක පැවතී නැති බව පෙනී ගොස් ඇත. මෙම විශ්වවිද්‍යාල ලෝකෝත්තර කරුණු වලට වඩා ලෞකික විෂය කරුණු උගන්වන ලදී. පාලි භාෂාවට වඩා සංස්කෘත භාෂාවට වැඩි වටිනාකමක් හිමි විය. ඒ අනුව මහායාන විෂයමාලාව වඩාත් ජනප්‍රිය විය. ජනතාවගේ ආකර්ෂණය වැඩි විය. කලා නිර්මාණ, වාරි තාක්ෂණය, පිළිම නිර්මාණ, සඳකඩ පහණ වැනි නිර්මාණ බිහි විය. ථෙරවාදී බුදු දහමද උගන්වා ඇති බව පෙනේ. මෙම විශ්වවිද්‍යාලවල පැවති විෂයමාලාවන් අතර සාහිත්‍යය, තර්ක ශාස්ත්‍රය, ගණිතය, සිව්සැට කලා, රාජ නීති, ධර්ම නීති, ධනු ශිල්පය, දාගැබ් කර්මාන්තය, ලෝහ කර්මාන්තය, නාවික කර්මාන්තය, අෂ්ඨ විද්‍යා ශිල්ප, වෛද්‍ය විද්‍යාව, බෞද්ධ දර්ශනය, සංගීතය, ප්‍රජා සෞඛ්‍යය, ලෝක නීතිය, ඡන්දස් අලංකාරය අයත් විය.

අභයගිරි විශ්වවිද්‍යාලය තුළින් ලෝහ උඳුන් 12 ක් හමු වී ඇති අතර එහි ලෝහ කර්මාන්ත ශාලාවක් පැවති බවට සාක්ෂි හමු වේ. කාසි නිර්මාණය කළ අච්චු හමු වී ඇති බැවින් පෙනී යන්නේ රජු ස්වකීය පූර්ණ විශ්වාසය මෙම ආයතන වෙත තබා ඇති බවයි. අභයගිරියේ උත්තර මූලයේ සහ දක්ෂිණ මූලයේ ඇති සෙල් ලිපි වලින් අභයගිරියේ ඉංජිනේරු පීඨයක් පැවතී ඇත. විවිධ වර්ගවල ධාන්‍ය හමු වීමෙන් පෙනී යන්නේ පරාග විද්‍යාව ඉගැන්වූ කෘෂි විද්‍යා පීඨයක් පැවති බවයි. වෛද්‍ය උපකරණ හමු වීමත්, සෙල්ලිපි වල සඳහන් පරිදි ප්‍රදේශයේ මිය යන සතුන් සහ මිනිසුන්ගේ දේහ විශ්වවිද්‍යාලයට භාර දීමෙන් පෙනී යන්නේ ශික්ෂණ රෝහලක් පැවති බවයි. සතුන් කපා පශු වෛද්‍ය විද්‍යාවත්, මිනිසුන් කපා මිනිසුන් පිළිබඳ වෛද්‍ය විද්‍යාවත් හදාරා ඇත. විශ්වවිද්‍යාලයේ දෛනික කාලසටහන සකස් වී ඇත්තේ භික්ෂූන් වහන්සේගේ දින චර්යාවට අදාළවීමෙන් පෙනී යන්නේ විශ්වවිද්‍යාලයේ ආචාරයවරු බවට පත් වී ඇත්තේ අධ්‍යයන කටයුතු සිදුකර ඇත්තේත වැඩි පිරිස භික්ෂූන් වන බවයි.

විශ්වවිද්‍යාලයෙන් ලබන ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යාපනයට අමතර ව ඔවුන් සියළුදෙනා ප්‍රායෝගික කාර්යයන් වෙත යොමු වී ඇත. වර්තමාන අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ දී ශිල්පීය අවස්ථාවන්ට මද ඉඩක් පමණක් හිමි වුවද, අතීත ලංකාවේ පැවත් දේශීය අධ්‍යාපන ක්‍රමය ශිල්ප සහ ශාස්ත්‍ර යන අංශ දෙක සමබර ව ගෙන යාමට දක්ෂ වී ඇත. ඒ බව සීගිරිය දෙස බැලීමේ දී පෙනී යයි. සමස්ත සීගිරිය තුළින්ම විද්‍යමාන වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති අධ්‍යාපනයයි. ඉතා ඉහළ මට්ටමේ අධ්‍යාපනයක් නොමැති වූයේ නම් සීගිරිය නිර්මාණය කළ හැකි ශිල්පීන් බිහි නොවනු ඇත. සීගිරි ගීත වලින් 95% ක් පමණ, එනම් ගීත වලින් 600 ක් පමණ "එළුසඳැස් විරිතට" අනුව නිර්මාණය වී ඇත. මෙයින් පෙනී යන්නේ ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය සහ ද්විතීයික අධ්‍යාපනය සඳහා භාවිත කළ විශේෂ අත් පොතක් වූ බවත්, සියලු ජනතාව එය හොඳින් ප්‍රගුණ කර ඇති බවත් ය. නූගත් යයි කිව හැකි ජන කොටසක් ඒ අනුව මෙරට සිට නැති බව පෙනී යයි.

ජල උද්‍යානය, ඇතුළත සහ පිටත උද්‍යාන, චිත්‍ර, ගොඩනැගිලි සහ ආරක්ෂක මුරකාවල් ආදිය දෙස බලන විට ඉංජිනේරු ශිල්පීය නිපුණතාව ඉතා ඉහළ මට්ටමක පැවතී ඇත. එසේම වාරි තාක්ෂණය ඉගැන්වූ විශ්වවිද්‍යාලයක් ද පැවති බවට තොරතුරු හමු වේ. ජය ගඟ ඉදි කිරීමේ දී තැනිතලා බිමක වංගු සහිත ව ඉදිකර ගලා යාමේ වේගය ලබා ගත් ආකාරය ප්‍රායෝගික ඥානයේ අග්‍ර ඵලයන් වේ. වැව් බැම්ම, බිසෝ කොටුව, සැතපුමට අඟල් එකක බෑස්ම ආදිය එම වාරි තාක්ෂණ විශ්වවිද්‍යාලයේ ප්‍රතිඵල වේ. වියලි කලාපයේ විශාල දාගැබ් ඉදි කර සංවහන ධාරා ඉහළට යවා වර්ෂාව ලබා ගැනීමට කටයුතු කිරීමෙන් පෙනී යන්නේ ආකාශ වස්තු විද්‍යා දැනුම ද මෙම විශ්වවිද්‍යාලවලින් ලබා දී ඇති බවයි.

බටහිර පැවති ශිෂ්ටාචාරවලට නොදෙවෙනි අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් මෙරට පැවති බව මෙමගින් සනාථ වේ. මෙම විශ්වවිද්‍යාල වලින් ලබා දුන් උපාධි සහ ගරු නාම පිළිබඳ නිශ්චිත විස්තරයක් නොමැති වුවත්, විවිධ පැවිදි මහතෙරවරුන්ට සහ රජවරුන්ට මෙන් ම ගිහි පුද්ගලයන්ට ලැබී ඇති තනතුරු මගින් ඒ බව සනාථ වේ.

- මහේෂ්වරාචාර්ය,
- වාගීෂ්වර,
- කවිරාජ,
- කවිකාල සර්වඥ,
- මහාපාත්‍ර,
- කවිචක්‍රවර්ති,
- විද්‍යාපති,
- විද්‍යාචක්‍රවර්ති,
- සරස්වතී,
- සූර්යමණ්ඩල යනාදිය ඉන් කිහිපයකි.

අනාදිමත් කාලයක පටන් මෙරටට උරුම වූ දේශීය සභ්‍යත්වයක් සහිත ප්‍රාථමික, ද්විතියික සහ තෘතියික වශයෙන් වන විධිමත් දියුණු අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වී ඇත. එම අධ්‍යාපන ක්‍රමය හුදෙක් ශාස්ත්‍රීය කාර්යයක් පමණක් නොව සැබෑ ලෙසට උපයෝගීතාවයක් සහිතව භාවිතයේ යෙදවිය හැකි තමාටත් අනුන්ටත් වැඩ, හත සැලසූ ක්‍රමයක් ම විය. මේ නිසා පැරණි දේශීය අධ්‍යාපන ක්‍රමයට පවුලෙන්, කුලයෙන්, ආගමෙන්, රාජ්‍ය අනුග්‍රහයෙන් ලැබුණු සමබර දායකත්වය හේතුවෙන් සමෘද්ධිමත් දේශයක් වෙත ළඟාවිය හැකි විය. ඒ අනුව නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමය ද, අතීත ලක්ෂණ දෙස විමසිලිමත් වෙමින් වර්තමාන තත්වයට උචිත පරිදි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ කාලෝචිත අවශ්‍යතාවයක් ද ඇතිබව කිව යුතුය.

ක්‍රි. පූ. 3 වන සියවසේ දි මිහිඳු මාහිමියන් විසින් ලක්දිවට බුදුදහම රැගෙන ඒමත් සමඟ බුදුසමයේ පැවති ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේද ඇතුළත් සම්භාව්‍ය අධ්‍යාපන ක්‍රමය ද ලක්දිවට දායාද විය. ආර්. කේ. මුඛර්ජි නම් පඬිතුමා විසින් මුල් යුගයේ භික්ෂූන්ගේ අධ්‍යාපන ක්‍රමය පිළිබඳ මෙසේ විග්‍රහ කර තිබේ. ''ශ්‍රාවක භික්ෂූන්ගේ ඉතිහාසය බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ ඉතිහාසයයි. වෛදික පිළිවෙත යාගහෝම මුල්කොටගෙන පැවතියාක් මෙන් භික්ෂූන්ගේ බෞද්ධ අධ්‍යාපනය විහාරය මුල් කොට සිද්ධ විය.'' මෙයින් පෙනී යන්නේ භික්ෂු අධ්‍යාපනය ආරාම සංස්කෘතිය පදනම් කරගෙන බිහි වූ බවය. බුද්ධකාලයේ සිටි භික්ෂූන්ගේ පරම අභිලාෂය වූයේ අධිගම ලාභය සඳහා විදර්ශනාව මුල්කරගත් බුද්ධි ප්‍රබෝධය ලබා ගැනීමය. එහෙත් කල්යත්ම විවිධ ලෞකික විෂයානුබද්ධ තාර්කික ඥානය හා පරසමයවාදයන් පිළිබඳවත් අදාළ භාෂා ශාස්ත්‍ර විෂයෙහි බහුශ්‍රැත බවත් නිතැතින්ම ලැබිය යුතු විය. ඊට හැඩගැසුණු පසුකාලීන භික්ෂූහු අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීම සඳහා වෙහෙස ගත්හ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායයන් බිහිවීම ආරම්භ විය. ඒ අනුව ලාංකීය භික්ෂු සංස්ථාව තුළ අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදය ආරම්භ වූයේ මිහිඳු මාහිමියන්ගේ පැමිණීමත් සමඟය. දේවානම්පියතිස්ස මහරජතුමා

විසින් උන්වහන්සේට කාලපාසාද පිරිවෙන නමින් ආරාමයක් ඉදිකරවා පූජා කිරීම පිළිබඳ තොරතුරු මහාවංසයෙහි2 සඳහන් වන අතර එය ලක්දිව ඉදි වූ ප්‍රථම පිරිවෙන වශයෙන් ද හැඳින්වේ. මුල්කාලයේ ඉදි වූ සෑම ආරාමයක් ම 'පිරිවෙන' යන නමින් හඳුන්වා ඇති බව පෙනේ.

1. මිහිඳු හිමියන්ට ස්නානය කිරීම සඳහා කළ ස්ථානය ''සුණ්හාත පිරිවෙන'' නම් විය.
2. මිහිඳු හිමියන් සක්මන් කළ ස්ථානයේ තිබූ කුටිය ''දීඝචංකමන පිරිවෙන'' නම් විය.
3. උන්වහන්සේ ඵලසමාපත්තියට පැමිණි තැන සැදූ කුටිය ''ඵලග්ග පිරිවෙන'' නම් විය.
4. අප්‍රමාණ දෙවි මිනිසුන් පැමිණ උන්වහන්සේට වැඳුම් පිදුම් කළ ස්ථානය ''මරුගණ පිරිවෙන'' නම් විය.

මහාවංසයෙහි සඳහන් වන අන්දමට මිහිඳු මාහිමියන්ගේ කාලයේ සැද වූ පිරිවෙන් අතරින් ප්‍රධානත්වය ඉසිලූයේ මහරජුගේ ප්‍රධාන ඇමතියා විසින් කරන ලද ''දික්සඳ සෙනෙවියා'' නම් පිරිවෙනයි.

මේ සියලු ආයතනවල එකතුව මුල්කාලයේ හඳුන්වා ඇත්තේ මහාවිහාරය වශයෙනි. මෙරට ශාසන ඉතිහාසයේ පැරණිතම හා අග්‍රගණ්‍ය අධ්‍යාපන ආයතනය වූයේ ද මහාවිහාරයයි. දේවානම්පියතිස්ස රජතුමා විසින් ගොඩනංවන ලද මෙය වළගම්බා යුගය වනතෙක් ලාංකේය ථෙරීය අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායේ ප්‍රධාන මධ්‍යස්ථානය බවට පත් වී තිබුණි. ඓතිහාසික තොරතුරු සපයන තෝනිගල, රිටිගල, වෙස්සගිරි වැනි සෙල්ලිපිවල එන සාක්ෂිවලට අනුව

මහාවිහාරයට අමතරව දේවානම්පියතිස්ස රජු විසින්ම කරවන ලද ඉස්සර සමණ විහාරය, පාචීනාරාමය, වෙස්සගිරිය, උපාසිකාරාමය, හත්ථාල්හක මෙහෙණවර, ජම්බුකොළ විහාරය, තිස්සමහාවිහාරය (රුහුණු ප්‍රදේශයේ) යන ස්ථානවල සිටි භික්ෂූන් වහන්සේලා ත්‍රිපිටකය ඉගෙනීම, දේශනා කිරීම, ආදි ශාසනික පිළිවෙත්වල නිරතවෙමින් මෙකී විහාරස්ථානයන්හි වැඩ වාසය කරමින් සිටි බව කියවේ. පාහියන් භික්ෂූන් වහන්සේ ලක්දිවට වැඩමවන යුගයේ මහාවිහාරයෙහි භික්ෂූන් තුන්දහසක් වූ බව උන්වහන්සේ විසින් සඳහන් කර තිබේ.

ඉගෙනුම් ක්‍රියාවලිය

අතීතයේ පැවති ඉගෙනුම් ක්‍රියාවලිය සමස්තයක් ලෙස හඳුන්වා ඇත්තේ ග්‍රන්ථකරණය ලෙසය. එය ග්‍රන්ථධූරයට අදාළ මූලික කාර්ය භාරය විය. ඒ බව විසුද්ධි මාර්ගයෙහි විස්තර කර ඇත. ඒ අනුව ධර්මය වනපොත් කිරීම, වනපොත් කළ කොටස් සාමුහිකව එකට සජ්ඣායනා කිරීම අර්ථය ඉගෙනීම, ඒ පිළිබඳව නොතේරෙන තැන් ගුරු ඇසුරින් අසා දැන ගැන්ම අධ්‍යාපනයෙහි දැකිය හැකි මූලික ලක්ෂණ විය. ඉගෙනුම් කාර්යයෙහි ක්‍රම පද්ධතිය පිළිබඳව වැදගත් විස්තරයක් විසුද්ධි මාර්ගයෙහි පැහැදිලිව සඳහන් කර තිබේ. යමක් හැදෑරීමේ දී ඒ පිළිබඳව පෙළ අක්ෂර, පද, ව්‍යාංජන, නිරුක්ති, නිර්වචන යන විචාර ක්‍රම යටතේ විමර්ශනයට ලක් කළ යුතු බව එහි දැක් වේ.

විසුද්ධි මාර්ගයෙහි ඒ ඒ කරුණු සම්බන්ධව හැඳින්වීමක් ද පහත දැක්වෙන පරිදි කර තිබේ.

1. අක්ෂර : නම් අකුරුය. යා, සා, ආදී එක් අකුරක් ඇති පද ද මෙහිදී අක්ෂර වශයෙන් සලකනු ලැබේ.
2. පද : එක් අක්ෂරයක් හෝ විභත්‍යන්තව අර්ථ ප්‍රකාශ කෙරේ නම් එය පද නම් වේ.

3. බ්‍යංජන : බ්‍යංජන නම් අකුරු කිහිපයක් එක්වීමෙන් සෑදෙන වාක්‍යයකි

4. නිරුක්ති : ඉහත කී ආකාර වාක්‍ය විභාග කිරීමේ ක්‍රමය වූ "ඵස්ස තීති-ඵස්සෝ " "වේදයතීති-වේදනා " යනාදී විග්‍රහ දැක්වීමේදී නිරුක්ති නම් වේ

5. නිද්දේස : එම නිර්වචනය තවද විස්තර කිරීමේදී නිර්දේශ යැයි දැක්වේ

දේශීය බෞද්ධ අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායේ භාවිත ක්‍රම ශිල්ප

1. පුද්ගල චරිත අනුව ඉගැන්වීමේ ක්‍රමය

2. ධර්මය විභංග ක්‍රමය යටතේ ඉගැන්වීමේ ක්‍රමය

3. පැවරුම් ක්‍රමය

4. ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය ක්‍රමය

- පුද්ගල චරිත අනුව ඉගැන්වීමේ ක්‍රමය : ශිෂ්‍යාගේ මානසික ස්වභාවය හා චරිත ලක්ෂණ අනුව ඔහුට ගැලපෙන අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියක් අනුගමනය කිරීම මෙහි පරමාර්ථයයි.
- ධර්මය විභංග ක්‍රමය යටතේ ඉගැන්වීමේ ක්‍රමය : ප්‍රථමයෙන්ම උද්දේසය නම් වූ පෙළ හදාරා අනතුරුව විස්තර වශයෙන් හැදෑරීම පිණිස විභංග ක්‍රමය උපයෝගී කර ගනු ලැබීය.
- පැවරුම් ක්‍රමය : පහසුවෙන් කරුණු වටහාදීම සඳහා ලංකාවේ භාවිතා කළ බෞද්ධ අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායේ පැවරුම් යොදා ගනු ලැබීය. වචනයෙන් වටහා දිය නොහැකි බොහෝ දේ පැවරුම් මඟින් වහා අවබෝධ කරවිය හැක.

- ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය ක්‍රමය : භික්ෂූන් වහන්සේලා ධර්ම දේශනය මඟින් ඉගැන්වීමේ ක්‍රියාවලියේ දී උගන්වනු ලබන විෂය පිළිබඳව දැනීම තහවුරු කරනු සඳහා මෙසේ ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මධ්‍ය සාර්ථක ලෙස උපයෝගි කරගනු ලැබීය. මෙසේ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලිය තුල උගත් පිරිස විසින් අනුගමනය කළ ක්‍රමශිල්ප රැසක් ක්‍රියාත්මකව තිබෙන ආකාරය දැකිය හැක.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

01. ජයවර්ධන ආනන්ද, (2015), ලංකාවේ පැරණි දේශීය අධ්‍යාපනය, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොළ.

02. ජයවර්ධන කුමාරි, (2008), සොක්කන් ලොක්කන් වූ වගයි, සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ සංගමය, කොළඹ.

03. ඩයස් හර්සන්, (2003), ජන සාහිත්‍ය සම්ප්‍රදාය, ඇස්. ගොඩගේ සහසහෝදරයෝ, කොළඹ.

04. පීරිස් රැල්ෆ්, (1964), සිංහල සමාජ සංවිධානය : මහනුවර යුගය, විසිදුනු ප්‍රකාශන.

05. විමලවංස හිමි, බද්දේගම, (1988), පැරණි ලංකාවේ ගිහි අධ්‍යාපනය, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

06. හෙට්ටිආරච්චි එස්. බී, (2008), ලංකාවේ සමාජ හා සංස්කෘතික ඉතිහාසය, කර්තෘ, ප්‍රකාශන මහරගම.